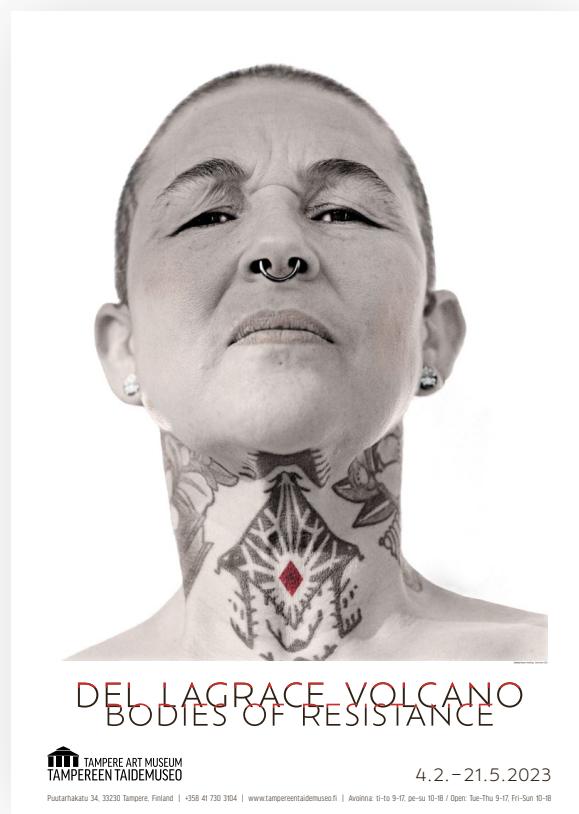
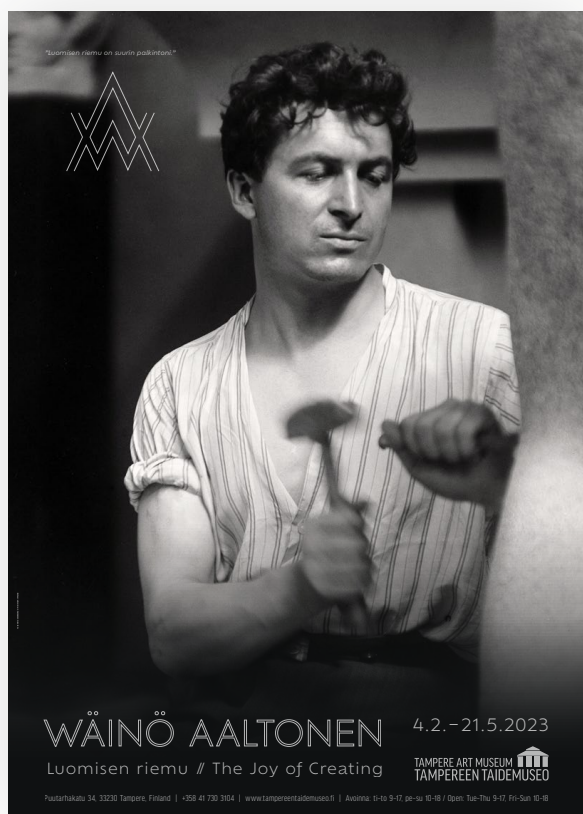

Materiaalipaketti opettajalle omatoimiseen koululaisvierailuun Tampereen taidemuseolla 4.2.–21.5.2023

Taidemuseolla on esillä kaksi näyttelyä. Ylimmässä kerroksessa ja keskikerroksessa on *Wäinö Aaltonen – Luomisen riemu* ja alimmassa kerroksessa *Del LaGrace Volcano: Bodies of Resistance*. Molempiin näyttelyihin on omat kysymykset. Voit valita erilaisista pohdintatehtävistä sopivia aikataulut ja ryhmän taitotaso huomioiden.

Pienempien oppilaiden kanssa on luontevaa kierrellä yhtenä ryhmänä. Yläkoululaisten ja lukiolaisten kanssa voi pohtia, tutustuvatko he näyttelyyn vaikkapa pienryhmissä tai pareittain dokumentoiden valintojaan esimerkiksi kännykkäkameralla yhteistä läpikäyntiä varten.

Taidemuseolla kannustamme omatoimivierailulla olevia ryhmiä kiertämään ja keskustelemaan näyttelystä ja teoksista yhdessä. Tulostettu tehtävälappu johdattaa helposti oppilaita hakemaan vastaukset vain esitettyihin kysymyksiin ja taiteesta nauttiminen sekä aika oivaltamiseen saattaa unohtua kiireessä. Ryhmän omatoimivierailulla on siksi tärkeää rohkaista koululaisia näkemään ja oivaltamaan itse sekä tekemään omia tulkintoja.

Esillä olevien näyttelyiden julisteet: Wäinö Aaltonen – Luomisen riemu ja Del LaGrace Volcano: Bodies of resistance

WÄINÖ AALTONEN – LUOMISEN RIEMU

Tampereen taidemuseon kevään näyttely *Wäinö Aaltonen – Luomisen riemu* esittelee laajasti Wäinö Aaltosen taidetta 1910-luvulta 1960-luvulle. Näyttelyn lähtökohtana ovat taiteilijan Tampereelle ja Turkuun toteuttamat monumentaalitöitä, joista Hämeensillan Pirkkalaisveistokset, Aleksis Kiven muistomerkki Runoilija ja Muusa, Paavo Nurmen juoksijapatsas sekä Turun Lilja kuuluvat Wäinö Aaltosen merkittävimpien julkisten teosten joukkoon. Aikojen saatossa niistä on tullut tamperelaisuuden, turkulaisuuden ja yleisemmin suomalaisuuden symboleita ja tunnuskuvia. Samalla ne kertovat syntyajankohtansa ajankohtaisista ilmiöistä, kuten urheiluvoittojen ja nousevan kansallisen itsetunnon pohjustamasta suomalaisen identiteetin korostamisesta.

Näyttelyssä tarkastellaan Aaltosen monumentaalitöiden luomisprosessia runsaan valokuvamateriaalin, piirustus- ja kipsiluonnosten, työkalujen sekä julkisiin teoksiin liittyvien pienempien teosten kautta. Esillä on myös aiemmin yleisölle esittelemättömiä luonnoksia. Kaikkiaan näyttelyssä on esillä yli 100 teosta: veistoksia, mitaleita, maalauksia, piirustuksia ja kirjankuvituksia.

Wäinö Aaltonen – Luomisen riemu valottaa monumentaalihankkeiden rinnalla kuvanveistäjän julkisista odotuksista vapaiden pienempien teosten luomistyötä ja näkemyksiä taiteen tehtävästä. Näissä veistoksissa ja maalauksissa Aaltonen pääsi kokemaan luomisen riemua, etsimään rohkeasti rajojaan ja toteuttamaan ajankohtaisimpia taiteen ilmaisutapoja mm. kubismin ja erilaisten materiaalikokeilujen parissa. Keskeisinä näyttelyn teemoina ovat myös eri taiteenlajien – kuvataiteen, kirjallisuuden ja musiikin – välinen ykseys sekä Aaltosen nais- ja mieskuvan moninaiset representaatiot ja niiden uudelleentulkinnat.

Wäinö Aaltonen
Aleksis Kiven muistomerkki pienoismalli
1928, kipsi, kultamaali, Tampereen taidemuseo. Kuva: Jari Kuusenaho

KAUPPIAAN UUDET VAATTEET – LÄMMITTELYKSI ENNEN MUSEOKIERROSTA TAI VIERAILUN JÄLKEEN

Alustuksena ja taustatietona:

Veistosten pukeminen on perinne monissa kaupungeissa. Tampereellakin Hämeensiltaa reunustavat Pirkkalaisveistokset saavat ajoittain yllleen uudet vaatteet tai asusteet, esimerkiksi teekkarilakin tai pelipaitoja. Kuka tahansa ei kuitenkaan saa Kauppiasta seuralaisineen pukea. Pirkkalaisveistoksia, kuten kaupungin muidenkin patsaiden vaatettamista, ohjaavat teokseen liittyvät tekijänoikeudet. Taiteilija on halunnut kertoa taiteellaan tiettyjä asioita ja on tarkoittanut teoksensa tietylnlaiseksi. Pukeminen saattaa hämärtää taideteoksen merkityksen tai olla sen kanssa jopa ristiriidassa. Vankasta ulkonäöstään huolimatta veistokset ovat myös herkkiä erilaisille kolhuille ja naarmuille, joita voi syntyä, kun niitä puetaan varomattomasti. Näistä syistä veistosten pukemisessa on käytettävä harkintaa. Lupa veistosten pukemiseen haetaan Tampereen taidemuseolta, joka voi myöntää sen erikoistapauksissa, esimerkiksi tamperelaisuuden tai kaupungin historian kannalta merkittävien tapahtumien yhteydessä.

Tehtävänanto:

Vaikka oikeiden veistosten pukemisessa on haasteensa, voitte päästää luokan kanssa mielikuvituksen valloilleen ja tehdä Kauppiaalle uudet vaatteet. Voitte ensin yhdessä pohtia, teettekö paperinukkeveistokset juhlahumun keskelle (esimerkiksi suuren urheilujuhlan äärellä), kuvastavatko vaatteet koululaista itseään tai heille yleisesti tärkeitä aatteita vai haluatteko esimerkiksi tehdä omat tulkinnat 1200–1500-lukulaisen myyttisen pirkkalaisen vaatetuksesta.

Ryhmän tavoitteiden mukaisesti paperinuken kautta voi myös miettiä, minkälaista on säänmukainen vaatetus ja vuodenaika- sekä vaatesanasto. Miten kesällä tulisi pukeutua, entä talvella? Jos patsas tuntisi lämpötilan, miten sen pitäisi pukeutua pärjätäkseen ulkona? Voitte esimerkiksi yhdessä suunnitella kesälle ja talvella vaatekerrokset ja toteuttaa ne nukelle.

Voit tulostaa ja kopioida paperinukke-sivua oppilaille vähän tukevammalle tulostepaperille, jos mahdollista. Tummareunaisen hahmon voi yhdessä värittää ja leikata irti. Vaaleampien ääriviivojen päälle voi piirtää ja värittää haluamansa vaatekokonaisuuden. Vaatteita leikatessa on hyvä muistuttaa, että leikataan mukaan myös pieniä ulokkeita, jotka saat taitettua paperinuken takapuolelle, jotta vaatteet pysyvät päällä. Vaatteita voi myös tehdä lisää tavalliselle paperille, kun piirtää malliksi irti leikatun paperinuken ääriviivat. Halutessanne voitte jakaa kuvia hashtageilla #tampereentaidemuseo #tampereartmuseum.

VÄRITÄ
JA
LEIKKAA
IRTI

SUUNNITTELE
JA VÄRITÄ
KAUPPIAALLE
UUDET
VAATTEET

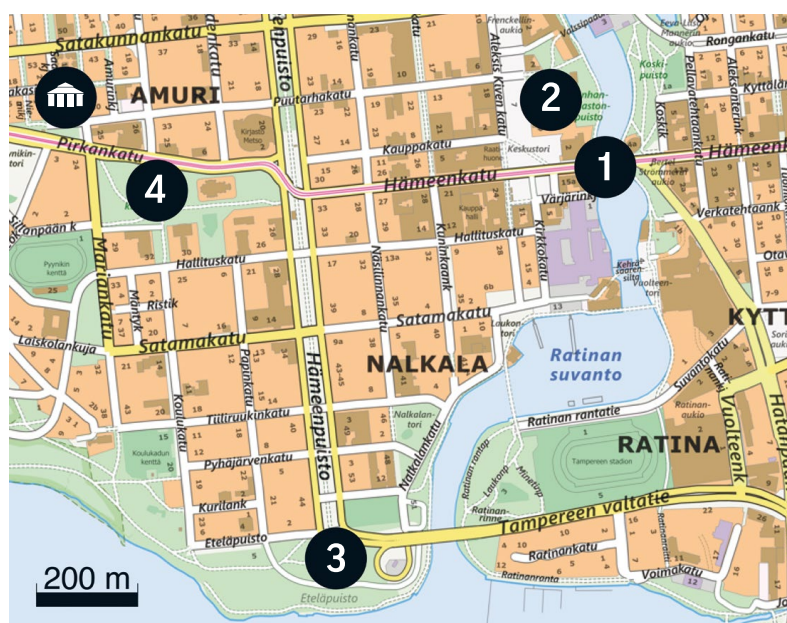
muista leikata
vaatteisiin pieniä
ulokkeita!

ULKOKÄVELY TEOSTEN ÄÄRELLE – ENNEN MUSEOVIERAILUA TAI KIERROKSEN JÄLKEEN

Mittasuhteet ja ympäristö vaikuttavat siihen, miten koemme kunkin taideteoksen. Jos mahdollista, julkisiin veistoksiin on hyvä tutustua myös niiden oikeilla sijaintipaikoillaan. Tampereella on neljä Wäinö Aaltosen ulkoveistosta. Oletteko vierailleet niistä jokaisen luona? Voitte myös valita yhden tai kaksi teosta, joiden luona ryhmänne olisi helppo käydä.

Jos innostuitte, lisää tietoa näistä ja kaupungin muista julkisista veistoksista löydät osoitteesta <https://tampereentaidemuseo.finna.fi/>. Sivulla on teemanostona ”Julkista taidetta Tampereella”. Hakupalkin avulla voi etsiä teoksia myös sijainnin mukaan.

1. Pirkkalaisveistokset
2. Runoilija ja muusa / Aleksis Kiven muistomerkki
3. Osuustoimintamuistomerkki
4. Suru

© Tampereen kaupunki
kartat.tampere.fi/oskari

Pirkkalaisveistokset
Suomen neito, Veronkantaja,
Eränkävijä, Kauppias
1927–29, pronssi, korkeus n. 450 cm
Hämeensilta

Tunnetuin Aaltosen paikallisista veistuskokonaisuuksista on Hämeensillan neljäosainen Pirkkalaisveistosten sarja. Osaatteko yhdistää nimet oikeisiin veistoksiin? Mitä hahmoilla on käsissään ja miten ne kuvastavat nimeä? Veistokset ovat seuranneet Hämeenkadun elämää jo melkein sadan vuoden ajan. Voitte yhdessä katsella ympärillenne ja miettiä, mitkä asiat ovat tänä aikana muuttuneet ja onko maisemassa mitään pysyvää? Jos Hämeensillalle nyt tehtäisiin uusi veistuskokonaisuus, millä tavoin luulisitte sen eroavan Aaltosen tekemistä veistoksista? Voitte yhdessä pohtia asiaa ja luokassa vaikka jokainen tehdä oman versionne, millaiset veistokset teidän mielestänne sopisivat Hämeensillalle.

**Runoilija ja muusa /
Aleksis Kiven muistomerkki**
1926–1928, pronssi,
korkeus 255 cm,
graniittijalusta, korkeus 120 cm
Kirjastonpuisto, Vanhan kirjastotalon edusta

Nykypäivään ei ole säilynyt ainuttakaan valokuvaa tai piirustusta Aleksis Kivestä. Perinteisen muotokuvan sijaan Aaltonen päätyi toteuttamaan kuuluisan kirjailijan muistomerkkin käyttäen hyväkseen vertauskuvallista esitystapaa. Voitte yhdessä miettiä, mitä teoksessa on teidän mielestänne meneillään. Kyseessä on Suomen ensimmäinen symbolinen suurmiesmonumentti. Voitte pohtia, miten kuvailisitte henkilöä, jonka ulkonäköä ette tiedä? Yrittäisitkö kuvata jotain olennaista henkilön saavutuksista tai luonteesta muilla keinoilla? Voitte myös pohtia, mikä asia omassa elämässasi olisi sellainen, josta toivoisit, että sinut muistetaan. Miten sen voisi kuvata veistoksessa? Voitte myös luokassa tehdä näistä omat suunnitelmat esimerkiksi piirtäen tai muovailuvahan avulla.

Osuustoimintamuistomerkki
1950, suihkukaivoveistos; allas ja kuusi suihkua,
Vehmaan punainen graniitti, 500 x 600 cm
Eteläpuisto

Osuustoimintamuistomerkki suunniteltiin juhlistamaan suomalaisen osuustoiminnan 50-vuotisjuhlia. Valmistuessaan teos oli Pohjoismaiden suurin julkinen veistos. Aaltonen suunnitteli itse veistosaiheen, mutta myös lähiympäristön vesisuihkuineen ja -altaineen. Alkuperäisissä suunnitelmissa vesisuihkujen piti nousta jopa yhdeksään metriin. Paljastustilaisuudessa vesisuihkut nousivatkin jopa veistoksen korkeinta kohtaa korkeammalle. Miltä kokonaisuus mielestänne näyttää matalammilla vesisuihkuilla? Vaikuttaako ympäristö kokonaisuuteen? Osaatteko kuvitella miltä korkeammat vesisuihkut näyttäisivät? Tutustukaa veistoksen eri puoliin, joille on annettu nimet "Tukinkantajat" ja "Ostoksilta paluu". Miten eri tavoin miehet ja naiset on teoksessa kuvattu? Miten naiset ja miehet nykyään kuvattaisiin?

Suru
1950-luku – 1960-luvun alku,
Vehmaan punainen graniitti, korkeus 135 cm,
Pyynikin kirkkopuisto

Taideteoksissa tunnetiloja voidaan välittää erilaisilla asennoilla, ilmeillä ja eleillä, joiden avulla katsoja saadaan eläytymään teoksen sanomaan. Suru kuvaa perinteistä murheen elettä ja yhdistelee sitä välimerelliseen hautataiteen surijateemaan. Voisiko teosta tulkita eri tavalla toisessa ympäristössä? Millä muilla tavoilla surua ja kaipuuta voisi kuvata? Entä muita tunteita, kuten riemua tai raivoa? Voitte yhdessä valita erilaisia tunnetiloja ja tehdä niitä kuvaavia tunnepatsaita.

POHDITTAVAA NÄYTTELYKIERROKSELLE

Aleksis Kiven muistomerkki

Museon yläaulassa on esillä *Aleksis Kiven muistomerkin* pienoismalli sekä *Futuri*.

Aaltonen osallistui Aleksis Kiven muistomerkin suunnittelukilpailuun kolmella eri työllä. Kilpailuun osallistuttiin nimimerkillä. Aaltosen kolme eri ehdotusta voittivat kaikki palkintosijat eli ensimmäisen, toisen ja kolmannen sijan. Voittajatyö on toiselta nimeltään *Runoilija ja muusa*. Yhtenä ehdotuksena oli myös teos nimeltään *Futuri*, jonka Aaltonen itse toivoi voittavan.

Voitte pohtia, miten erilaiset nämä kaksi teosta ovat. Miksi teidän mielestänne *Futuria* ei melkein sata vuotta sitten valittu voittajaksi? Kummasta teoksesta itse pidätte enemmän?

(Alla olevan pohdinnan voi käydä tässä tai jo aikaisemmin kaupunkitilassa patsaskävelyllä.)

Nykypäivään ei ole säilynyt ainuttakaan valokuvaa tai piirustusta Aleksis Kivestä. Perinteisen muotokuvan sijaan Aaltonen päätyi toteuttamaan kuuluisan kirjailijan muistomerkin käyttäen hyväkseen vertauskuvallista esitystapaa. Voitte yhdessä miettiä, mitä teoksissa on teidän mielestänne meneillään. *Runoilija ja muusa* on Suomen ensimmäinen symbolinen suurmiesmonumentti. Voitte pohtia, miten itse kuvailisitte henkilöä, jonka ulkonäköä ette tiedä? Yrittäisitkö kuvata jotain olennaista henkilön saavutuksista tai luonteesta muilla keinoilla? Voitte myös pohtia, mikä asia omassa elämässänne olisi sellainen, josta toivoisit, että sinut muistetaan. Miten sen voisi kuvata veistoksessa?

Yleisesti Wäinö Aaltosen näyttelyyn liittyen:

Wäinö Aaltonen oli yksi tärkeimmistä suomalaisista kuvanveistäjistä omana aikanaan.

Hän teki kuitenkin myös esimerkiksi maalauksia ja keramiikkaa, jotka eivät ole yhtä tunnettuja.

Oletko kuullut Wäinö Aaltosesta aikaisemmin? Tiedätkö hänen teoksiaan tai oletko nähnyt niitä Tampereella?

Kun tutustut Aaltosen julkisiin veistoksiin, näetkö niissä jotain suomalaista? Mitä teidän mielestänne on suomalaista tai miten suomalaisuuden voisi teidän mielestänne määritellä? Aaltosta usein pidetään yhtenä merkittävimmistä suomalaisista kuvanveistäjistä omana aikanaan. Hänen teoksensa kuvaavat paljon oman aikansa tärkeitä ilmiöitä ja tapahtumia (esimerkiksi sotamuistomerkit, kulttuurihahmot ja urheiluikoni). Mitkä teoksista teidän mielestänne aiheina puhuttelevat edelleen? Mistä asioista pidät teoksissa? Mikä sinua puhuttelee? Onko jotain, mistä et pidä?

Löydätkö samoista teemoista tai aiheista teoksia eri materiaaleilla ja tekniikoilla?

Millainen tyyli Aaltosella mielestäsi on? Eroavatko esimerkiksi maalaukset ja veistokset tyyllillisesti keskenään? Löydätkö niistä jotain samaa?

Miten eri tavoin miehiä ja naisia on teoksissa kuvattu?

Ovatko naiset aktiivisia ja voimakkaita kuvissa? Entä miehet?

Voitte yhdessä katsoa teoksia ja miettiä, mitä niissä on teidän mielestänne meneillään.

Yhdessä voi keskustella niin maalauksista kuin veistoksistakin.

Wäinö Aaltonen:
Futuri 1926,
kipsi, Tampereen taidemuseo.
Kuva: Jari Kuusenaho

DEL LAGRACE VOLCANO: BODIES OF RESISTANCE

Kansainvälisesti tunnetun queer-taiteen pioneerin Del LaGrace Volcanon (s. 1957) näyttely *Bodies of Resistance* käsittää moninaisen kuvaston valokuvia henkilöistä, kehoista, sukupuolista ja seksuaalisuuksista, jotka vastustavat yhteiskunnan heteronormatiivisia luokitteluja. Näyttely koostuu Volcanon valokuvista hänen uransa eri vuosikymmeniltä. Se esittelee monipuolisesti hänen muotokuviaan, omakuviaan, dokumentaarista valokuvastausta sekä erilaisia projekteja 1970-luvun lopusta aina 2020-luvulle asti.

Del LaGrace Volcano on kalifornialaissyntyinen valokuvataiteilija, esiintyjä ja aktivisti. Hän on opiskellut valokuvausta Yhdysvalloissa San Franciscon taideinstituutissa ja asuessaan Iso-Britanniassa hän täydensi valokuvataiteen opintojaan Derbyn yliopistossa (MA). Nykyään Volcano asuu ja työskentelee Örebrossa, Ruotsissa.

Volcano on tehnyt pitkän ja tuotteliaan uran eri queer-alakulttuurien, yhteisöjen ja aktivismin kuvaajana ja osana. Erilaiset keholliset muodonmuutokset ja sukupuoli-identiteetin ilmenemisen moninaisuus ovat hänen taiteensa keskiössä. Volcano luo valokuvansa yhteistyössä mallien kanssa, jotka ovat usein ystäviä, perheenjäseniä tai rakastettuja. Hänen valokuvillaan on jo vuosikymmeniä ollut suuri sekä poliittinen että monille katsojille henkilökohtainen merkitys normien haastajana ja seksuaalisuuden, sukupuolen ja ruumiillisuuden kuvaston rikastuttajana.

Del Lagrace Volcano: Chain Reaction on Oxford Street, London 1988

KESKEINEN SANASTO

Ennen vierailua, voitte tarvittaessa käydä läpi näyttelyyn liittyvää keskeistä sanastoa.

AFAB Henkilö, joka on syntymässä määritetty tytäksi/naiseksi.

ALLY/LIITTOLAINEN Henkilö, joka aktiivisesti haastaa ennakkoluuloja ja syrjiviä käytäntöjä, jotka kohdistuvat vähemmistöryhmiin, joihin ei itse kuulu tai yksilöihin, joiden kanssa ei jaa identiteettiä.

AMAB Henkilö, joka on syntymässä määritetty pojaksi/mieheksi.

ASEKSUAALI Henkilö, joka kokee vain vähän tai ei lainkaan seksuaalista kiinnostusta muita kohtaan.

BIPOC Kirjainlyhenne englanninkielisistä sanoista Black, Indigenous and People of Colour. Termillä viitataan ihmisiin, jotka mielletään erilaisten ominaisuuksien (esimerkiksi nimi, ihonväri tai uskonto) vuoksi muiksi kuin valkoisiksi ihmisiksi. Termille ei ole vakiintunutta suomenkielistä vastinetta, mutta suomeksi puhutaan esim. rodullistetuista ihmisistä.

BISEKSUAALI Henkilö, joka kokee seksuaalista/romanttista/emotionaalista kiinnostusta samaa ja eri sukupuolia kohtaan.

CISSUKUPUOLINEN (CIS) Henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti ja kokemus vastaavat hänelle syntymässä anatomian perusteella määritettyä sukupuolta.

CISNORMATIIVISUUS Oletus siitä, että kaikki kokevat heille syntymässä määritetyn sukupuolen omakseen, cissukupuolisuuden arvottaminen ei-cissukupuolisuutta paremmaksi, normaalimmaksi tai luonnollisemmaksi.

DYKE Lesboa poliittisempi ja radikaalimpi termi, joka käytössä lähinnä englanninkielisessä kontekstissa.

GENDERQUEER Henkilö, joka ei koe olevansa yksinkertaisesti mies tai nainen vaan jotain näiden väliltä, tai ulkopuolelta, tai sekoitus molempia. Toisinaan sävyllään poliittisempi kuin "muunsukupuolinen". Ei vakiintunutta suomenkielistä vastinetta.

HETERONORMATIIVISUUS Heteroseksuaalisten identiteettien, suhteiden ja perhemuotojen arvottaminen muunlaisia seksuaalisuuksia ja suhdemuotoja paremmaksi, normaalimmaksi tai luonnollisemmaksi.

HETEROSEKSUAALI Henkilö, joka kokee seksuaalista/romanttista/emotionaalista kiinnostusta eri sukupuolta olevia henkilöitä kohtaan.

HOMO(SEKSUAALI) Henkilö, joka kokee seksuaalista/romanttista/emotionaalista kiinnostusta samaa sukupuolta olevia henkilöitä kohtaan. Toisinaan käytetään myös englanninkielistä sanaa "gay".

INTERSUKUPUOLINEN/INTER* Kattokäsite henkilöille, joiden sukupuolitetut piirteet kuten kromosomit, hormonitoiminta tai sukelimet eivät sovi normatiiviseen käsitykseen mieheydestä tai naiseudesta. Intersukupuolisuudessa on kyse kehollisista/biologisista piirteistä, eikä se välttämättä ole identiteetti itsessään. Jotkut kuitenkin kokevat sen ainakin osaksi (sukupuoli-)identiteettiään.

LESBO Nainen, joka kokee seksuaalista/eroottista/emotionaalista kiinnostusta muita naisia kohtaan. Toisinaan myös muunsukupuoliset voivat käyttää tätä kuvaamaan ei-heteroseksuaalisia suhteita, kokemuksia ja seksikäytäntöjä.

HLBTIQ+ Kirjainlyhenne sanoista homo, lesbo, bi, trans, inter, queer/questioning. Plus merkitsee muita sukupuolen tai seksuaalisuuden moninaisuuteen liittyviä identiteettitermejä kuten kinky, polyamorinen, sukupuoleton etc.

MUUNSUKUPUOLINEN/

EI-BINÄÄRINEN Henkilö, joka ei koe olevansa yksiselitteisesti mies tai nainen. Kuten muidenkin sukupuolien kohdalla, on monia tapoja olla muunsukupuolinen.

PANSEKSUAALI Henkilö, joka kokee seksuaalista/romanttista/emotionaalista kiinnostusta kaikkia sukupuolia olevia ihmisiä kohtaan.

SUKUPUOLEN ILMAISULTAAN

EPÄTYYPILLINEN Henkilö, jonka käytös ei sovi tietylle sukupuolelle tyypillisenä pidettyyn. Viitataan usein lasten sukupuolen ilmaisuun.

QUEER (TOISINAAN KVÄÄRI)

Seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuteen viittaava termi, myös akateeminen ja/tai poliittinen käsite. Taiteilija käyttää termiä myös viittaamaan kaikkien eri normien kyseenalaistamiseen. Verbimuotoisena tarkoittaa normatiivisten seksuaali- ja sukupuolien normien rikkomista. Ei vakiintunutta suomenkielistä vastinetta.

TRANSSUKUPUOLINEN/TRANS

Latinan "toisella puolella, yli". Henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti tai kokemus ei vastaa hänelle syntymässä anatomian perusteella määritettyä sukupuolta. Transsukupuolisuus ei liity suoraan seksuaalisuuteen, vaan transihmiset voivat olla hetero- homo- tai panseksuaalisia jne.

POHDITTAVAA ENNEN VIERAILUA

Voitte yhdessä miettiä, keitä koulukirjojen ja oppituntien esimerkeissä esiintyy ja millaisissa rooleissa? Millaisia sukupuoli- ja seksuaalisuusnormeja, kehon kokoon ja kykenevyyteen sekä etnisyyteen liittyviä normeja kouluissa toisinnetaan? Emme normaalielämässä välttämättä edes tule ajatelleeksi, millaisten normien ja raamien maailmassa elämme. Normit tulevatkin usein näkyväksi siinä vaiheessa, jos itse ei niihin täysin sovi. Jos joutuu esimerkiksi päivittäin navigoimaan, mihin wc-tilaan on tervetullut, sukupuolinen normi saattaa näkyä aivan eri tavalla kuin henkilöllä, joka kokee kaksijakoisen sukupuoliroolituksen itselleen sopivaksi.

Voit pohtia samoja kysymyksiä esimerkiksi median, suoratoistopalvelujen tarjonnan tai mainoksien kautta. Sosiaalisessa mediassa ja suoratoistopalveluissa algoritmit vaikuttavat myös meille tarjottuun kuvastoon – näemme sellaista materiaalia, jota olemme aikaisemminkin katsoneet. Voit pohtia, millaista kuvastoa sinulle on tarjolla ja kuinka monimuotoista se on.

Samat tilat tuntuvat erilaisilta esimerkiksi cis-ihmisille, transsukupuolisille, muunsukupuolisille, homoille ja heteroille. Voit pohtia esimerkiksi öisiä katuja eri ihmisten silmin. Minkälaisia tuntemuksia ne voivat herättää? Millainen olisi turvallinen kaupunkitila? Millainen voisi olla julkinen tila, jossa kaikkein marginaalisimmat saisivat kokea tilan samoin kuin kaikkein etuoikeutetuimmat? Miten saisimme kaikille saman turvallisuudentunteen ja vapauden?

Millainen olisi queer-turvallinen kaupunkitila?

Millainen olisi koko kaupunki täynnä itseluottamusta täynnä olevia ihmisiä?

PRONOMINIEIN KÄYTÖSTÄ

Taiteilija Del LaGrace Volcanon pronomini ovat they/them.

Joillain sosiaalisen median alustoilla on yleistynyt tapa kirjata näkyviin käyttämänsä englanninkieliset pronomininit (he/him, she/her, they/them). Mitkä ovat sinun pronominisi?

Varsinkin englanniksi on hankalaa viitata henkilöön tietämättä hänen sukupuoltaan. Pronominien näkyväksi tekemisellä on merkityksellistä myös poliittisesti, sillä sukupuoli ei ole pysyvä vaan sukupuolia rakennetaan ja tuotetaan jatkuvasti sanoissamme ja teoissamme. Nimen tai ulkomuodon perusteella ei voi päätellä henkilön sukupuolta. Jos esimerkiksi naiselta näyttävä henkilö ilmoittaa pronomeineikseen she/her, hän samalla tekee näkyväksi, että hänenkään sukupuoltaan ei voi olettaa, vaikka hänen ulkonäkönsä ja pronomininsa vastaisivatkin normatiivisesti toisiaan. Kun teemme omat pronominimme näkyviksi käytämme syrjimätöntä kieltä ja teemme samalla tilaa toisenlaisille sukupuolen ilmaisuille.

Voitte ryhmän kanssa myös miettiä, minkälaisilla asioilla sukupuolta rakennetaan ja minkälaiset teot ja toimintatavat olisivat mahdollisimman neutraaleja ja tilaa antavia. Keksittekö esimerkkejä syrjivästä tai lokeroivasta kielenkäytöstä ja mahdollisia korjausehdotuksia tilanteen parantamiseksi?

POHDITTAVAA NÄYTTELYVIERAILULLE

Voit ryhmäsi kanssa keskustella näyttelyssä teoksista esimerkiksi seuraavien kysymyksien kautta. Voit valita kysymykset ryhmäsi mukaan.

Missä ja minkälaista alastomuutta olemme tottuneet näkemään?

Voit pohtia kysymystä esimerkiksi taiteen tai mainoskuvastojen kautta.

Millaisia kehoja, eleitä, asentoja ja katseita pidät feminiinisinä, maskuliinisina tai sukupuolettomina?

Miksi? Mikä tekee jostakin asiasta feminiinisen, sukupuolettoman tai maskuliinisen?

Mitä tunteita Volcanon kuvaamat eri henkilöt sinussa herättävät? Vaikuttaako teoksissa esiintyvien henkilöiden olettamasi sukupuoli ajatuksiisi ja tunteisiisi? Entä jos sukupuoli olisi erilainen?

Rinnat on kehonosana sukupuolitettu. Miksi rinnoista puhutaan eri tavoin eri sukupuoliin liittyen?

Millä tavoin valta tai voima esitetään taiteessa? Millaisia sukupuolitettuja rooleja näet omassa elämässäsi?

Millaisia rooleja Volcanon kuvissa ilmenee?

Aistitko jossain näyttelyn teoksissa voimaa? Entä rauhaa? Mikä saa sen aikaan?

Millaisia ajatuksia sinulla herää? Mitä näet? Mitä et näe?

Millaisia adjektiiveja käyttäisit kuvailemaan yksittäistä teosta tai siinä esiintyvää henkilöä?

Ovatko valitsemasi adjektiivit sukupuolitettuja?

Havaitsetko jotain tuttua? Entä vierasta? Mistä se johtuu?

On hyvä muistaa mainita, että joku muu voi kokea ja tulkita teoksia eri tavoilla. Voitte yhdessä pohtia, kertovatko ajatuksenne jotain teistä itsestänne ja yhteiskuntamme normeista.

TYÖSTETTÄVÄKSI KOULULLA VIERAILUN JÄLKEEN

Del LaGrace Volcano työstää valokuvia yhdessä mallinsa kanssa tavalla, joka huomioi mallin toiveet ja sen, miten malli toivoisi muiden näkevän itsensä. Voitte yhdessä työstää koululla unelmamuotokuvianne joko valokuvaamalla tai esimerkiksi piirtäen tai maalaten.

Jokainen voi lähteä työstämään unelmamuotokuvaa esimerkiksi seuraavien kysymyksien kautta:

Mitä asioita itsessään pitää arvokkaina? Millaisena toivoisit muiden näkevän itsesi?

Millainen olisi muotokuva, missä kokisi tulleen nähdyksi kokonaisena ja hyväksyttynä.

Emme halua asettaa oppilaita potentiaalisesti epämurkkaan tilanteeseen ja pakottaa heitä esimerkiksi sukupuolitettamaan kuvaansa, joten ohjeistuksena voi ryhmälle vielä mainita, että unelmamuotokuva voi olla juuri niin mielikuvituksellinen kuin itse haluaa eikä sen tarvitse välttämättä esittää ihmistä.